

Nr. 1 Strafzaak groepsbelediging

Gerechtshof Amsterdam 23 november 2009

Verkort arrest gewezen op het hoger beroep, ingesteld tegen het vonnis van de politierechter in de rechtbank Amsterdam van 2 juni 2008 in de strafzaak onder parketnummer 13-523111-06 van het openbaar ministerie

tegen

[verdachte],
geboren te [geboorteplaats] op [geboortedatum],
adres: [adres].

Onderzoek van de zaak

Dit arrest is gewezen naar aanleiding van het onderzoek op de terechtzitting in eerste aanleg van 19 april en 21 mei 2008 en op de terechtzitting in hoger beroep van 9 november 2009.

Het hof heeft kennis genomen van de vordering van de advocaat-generaal en van hetgeen door de raadsman naar voren is gebracht.

Tenlastelegging

Aan de verdachte is ten laste gelegd hetgeen vermeld staat in de inleidende dagvaarding. Van die dagvaarding is een kopie in dit arrest gevoegd. De daarin vermelde tenlastelegging wordt hier overgenomen.

Voor zover in de tenlastelegging taal- en/of schrijffouten voorkomen, leest het hof deze verbeterd. Het hof leest de in de 6e regel van het onder feit 3 tenlastegelegde vermelde 'wordfrequentie' als 'worfrequentie', aangezien hier sprake is van een kennelijke misslag. Door verbetering van deze misslag wordt de verdachte niet in zijn verdediging geschaad.

Vonnis waarvan beroep

Het vonnis waarvan beroep kan niet in stand blijven, omdat het hof zich daarmee niet verenigt.

Bewijsoverwegingen

Op grond van de bewijsmiddelen, in het bijzonder de verklaring van de verdachte ter terechtzitting in hoger beroep, staat vast dat de verdachte onder het pseudoniem van Joshadam op verschillende tijdstippen in 2005 en 2006 uitlatingen op het internetforum van www.Polinco.net heeft geplaatst.

Het openbaar ministerie heeft gesteld dat sprake is van beledigende uitlatingen in de zin van art. 137c Wetboek van Strafrecht (Sr), nu de uitlatingen voor wat betreft de tekst en de context waarin zij zijn geuit, als beledigend moeten worden aangemerkt. Het opzet van de verdachte was gericht op de openbaarheid door zijn uitlatingen op het internet te plaatsen, de uitlatingen zijn onnodig grievend en van een bijdrage aan het maatschappelijk debat is geen sprake, aldus de advocaat-generaal.

De raadsman van de verdachte heeft betoogd dat niet duidelijk is welke onderdelen van de uitlatingen specifiek beledigend zouden zijn voor de groepen mensen waar de tenlastegelegde feiten op zien en dat het opzet van de verdachte niet was gericht op de openbaarheid, omdat de uitlatingen waren gericht tot de leden van het internetforum. Voorts heeft de raadsman betoogd dat de uitlatingen van de verdachte moeten worden aangemerkt als political speech: zij vormden een politieke meningsuiting en/of een bijdrage aan het maatschappelijk debat. De verdachte dient dan ook te worden vrijgesproken van hetgeen hem is tenlastegelegd, aldus de raadsman.

Het hof overweegt als volgt.

Artikel 137c Sr stelt strafbaar het zich in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding, opzettelijk beledigend uitlaten over een groep mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap. Voor de beoordeling van het beledigende karakter van de uitlatingen is niet alleen de tekst van de uitlatingen van belang, maar ook de context waarin zij zijn gedaan, het

al dan niet onnodig grievende karakter ervan en het antwoord op de vraag of de gewraakte uitlatingen een bijdrage (kunnen) leveren aan het maatschappelijk debat.

Voor wat betreft de tekst van de uitlatingen is het hof van oordeel dat deze op zichzelf beschouwd beledigend zijn voor respectievelijk homoseksuelen, negroïde personen, allochtone vrouwen en Joodse mensen. Daartoe geeft al aanleiding het gebruik van woorden als: 'ex-pisbakorganisatie' (feit 1), 'kruipende dieren' (feiten 1 en 2), 'ratten' (feit 3), 'schorem' en 'ontuig' (feit 4). Het beledigende karakter volgt echter niet reeds uit de gekozen bewoordingen. Aan de teksten in hun geheel bezien, is overduidelijk bewust een beledigend karakter gegeven. In de onder feit 1 opgenomen tekst wordt een verband gelegd tussen het COC, pisbakken en kruipende (naar algemeen bekend weinig gewaardeerde) dieren. In de onder feit 2 opgenomen tekst wordt een verband gelegd tussen negroïde personen en in het oerwoud kruipende, vieze dieren. In de onder feit 3 opgenomen tekst worden allochtone vrouwen vergeleken met ratten, die naar gewoon spraakgebruik als onhygiënische onderkruipsels bekend staan, en wordt het baren van kinderen door deze vrouwen aangeduid als 'werpen', een term die normaliter voor dieren en niet voor mensen wordt gehanteerd. In de onder feit 4 opgenomen tekst worden degenen die in KZ Auschwitz gevangen hebben gezeten – naar algemeen bekend is, worden daar met name Joden onder begrepen – aangeduid als schorem en ontuig dat een boosaardige en dodelijke invloed heeft en dat, zo begrijpt het hof, paranoïde schizofrenie kan veroorzaken. Van belang hierbij is verder dat de uitlatingen de personen, behorend tot bovengenoemde onderscheiden groepen, collectief treffen in hetgeen voor die groep kenmerkend is, namelijk hun homoseksuele gerichtheid, hun ras en/of hun godsdienst. Door elk van de tenlastegelegde teksten wordt, naar de verdachte moet hebben geweten, de waardigheid van de desbetreffende groep personen miskend.

Een op zichzelf grievende uitlating kan zijn beledigende karakter verliezen door de context waarin die uitlatingen zijn gedaan. De reikwijdte van die context wordt in deze zaak gevormd door verdachtes recht op vrijheid van meningsuiting, waarbij van belang is of werd beoogd met de gewraakte teksten een bijdrage te leveren aan het maatschappelijk debat (HR 14 januari 2003, NJ 2003, 261). Ook het Europese Hof voor de rechten van de mens (EHRM) heeft meermalen bepaald dat het tweede lid van artikel 10 Europees verdrag ter bescherming van de rechten van de mens (EVRM) weinig ruimte biedt voor beperkingen op het recht op vrijheid van meningsuiting bij uitlatingen die van belang (kunnen) zijn voor het maatschappelijk of politiek debat.

Het hof oordeelt in dit verband als volgt.

De verdachte heeft ter terechtzitting in hoger beroep verklaard dat op het internetforum van Polinco een eigen jargon werd gehanteerd en dat hij de gewraakte bewoordingen heeft gebruikt omdat hij die spannend, fantasievol en zelfs ludiek vindt. Hij heeft voorts gesteld dat op de Polincowebsite geschreven kon worden wat men, normaal gesproken, niet mag of niet durft te uiten. Aldus heeft de verdachte tot uitdrukking gebracht dat de door hem gebruikte bewoordingen louter waren bedoeld om indruk te maken op (gelijkgestemde) Polinco-lezers en niet om een bijdrage te leveren aan een maatschappelijk debat of om het publiek te informeren over een 'matter of general or public interest' (EHRM 4 december 2003 Gündüz tegen Turkije, r.o. 44 en EHRM 6 juli 2005, Erbakan tegen Turkije, r.o. 55). Welk maatschappelijk debat of welke kwestie van algemeen belang aan de orde zou kunnen zijn, komt evenmin in de door de verdachte op de Polincowebsite geplaatste teksten naar voren, nog daargelaten dat de uitlatingen van de verdachte als onnodig grievend moeten worden aangemerkt.

De door de raadsman genoemde political speech is derhalve niet aannemelijk geworden. De verdachte uitte zijn teksten bovendien niet als politicus of journalist maar als privé-internetdeelnemer onder synoniem.

Ten aanzien van verdachtes opzet op de openbaarheid overweegt het hof als volgt.

Het hof heeft al eerder bepaald dat door gebruik te maken van internet welbewust wordt gekozen voor een medium met een groot potentieel publieksbereik (Hof Amsterdam 20 juni 2008, LJN BD7024). Daaraan doet niet af dat internetgebruikers de Polincowebsite moesten aanklikken en aldus niet 'ongevraagd' met verdachtes uitlatingen in aanraking kwamen. Toegang tot de feitelijke inhoud van de website, in casu de gewraakte teksten, was vrij en werd niet met een wachtwoord

beschermd. Bovendien blijkt uit zich in het dossier bevindende teksten dat de verdachte op de Polincowebsite meermalen heeft gewezen op de openbaarheid daarvan (blz. 64 en 70 van het dossier). Verdachte opzet staat derhalve genoegzaam vast.

Gelet op het bovenstaande worden de verweren van de raadsman verworpen. Het hof komt derhalve tot een bewezenverklaring zoals hierna wordt weergegeven.

Bewezenverklarde

Het hof acht wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het tenlastegelegde heeft begaan, met dien verstande dat:

1. hij op 23 maart 2006 te Amsterdam zich in het openbaar, bij geschrift, opzettelijk beledigend heeft uitgelaten over een groep mensen, te weten homoseksuelen, wegens hun homoseksuele gerichtheid, door een tekst te plaatsen op internet op de locatie: <http://www.polinco.net/forum/showthread.php?t=5855> met de volgende inhoud: 'De ex-pisbakorganisatie "het COC" te Amsterdam krijgt maar liefst anderhalve ton van de gemeente om faillissement te voorkomen. Geld zat hoor voor de kruipende dieren.'

2. hij op 23 maart 2006 te Amsterdam zich in het openbaar, bij geschrift, opzettelijk beledigend heeft uitgelaten over een groep mensen, te weten negroiden, wegens hun ras, door een tekst te plaatsen op internet op de locatie: <http://www.polinco.net/forum/showthread.php?t=5855> met de volgende inhoud: 'Zegt de dansneger gister in Kunststof het zo spijtig te vinden uit de voormalige Bijlmer te moeten vertrekken. Dat is zijn oerwoud geweest dat nu wordt geroid. Liedjes om zijn minderwaardigheid weg te zingen. Al die kruipende dieren zitten bij elkaar. Straks zijn het ex-negers maar niet minder vies.'

3. hij op 27 maart 2006 te Amsterdam zich in het openbaar, bij geschrift, opzettelijk beledigend heeft uitgelaten over een groep mensen, te weten allochtone vrouwen, wegens hun godsdienst en/of levensovertuiging, door een tekst te plaatsen op internet op de locatie: <http://www.polinco.net/forum/showthread.php?t=5873> met de volgende titel en inhoud: 'Worpfrequentie allochtone vrouwen afgenomen' 'Sociologisch zal het wel een bewijs zijn dat de ratten emanciperen. Alleen het geloof loopt nog achter. Een Westerse geloofsvariant na veel strijd zou mogen komen. Eerst dan zijn de ratten onopvallend geworden en kunnen ze zich mengen met hen buiten de groep. De ware democratie breekt dan aan en ieder is gelukkig.'

4. hij op 26 april 2005 te Amsterdam, zich in het openbaar, bij geschrift, opzettelijk beledigend heeft uitgelaten over een groep mensen, te weten Joden, wegens hun ras en/of godsdienst, door een tekst te plaatsen op internet op de locatie: <http://www.polinco.net/forum/showthread.php?t=4412> met de volgende inhoud: 'De zwangere prinses Maxima heeft op deze dag een bezoek gebracht aan het terrein van het voormalige KZ Auschwitz, ze werd rondgeleid door gidsen en oud-gedetineerden en ze legde samen met haar man een krans voor het monument. Beseft de prinses nie dat de grond aldaar besmet is; besmet met boosaardige straling van de onharmonieuze geesten van het schorem en ontuig dat ooit op die plek gevangen heeft gezeten? Beseft de prinses nie dat deze plek schadelijk zo niet dodelijk kan zijn voor haar vrucht? Beseft de prinses nie dat zij een dynastie van Oranje nodeloos in gevaar heeft gebracht door een kind ter wereld te kunnen brengen lijdend aan paranoïde schizofrenie?'

Hetgeen meer of anders is ten laste gelegd, is niet bewezen. De verdachte moet hiervan worden vrijgesproken.

Het hof grondt zijn overtuiging dat de verdachte het bewezenverklarde heeft begaan op de feiten en omstandigheden die in de bewijsmiddelen zijn vervat.

Strafbaarheid van het bewezenverklarde

Er is geen omstandigheid aannemelijk geworden die de strafbaarheid van het bewezenverklarde uitsluit, zodat dit strafbaar is.

Het bewezenverklarde levert op:

1. zich in het openbaar bij geschrift opzettelijk beledigend uitlaten over groepen mensen wegens hun homoseksuele gerichtheid;
2. zich in het openbaar bij geschrift opzettelijk beledigend uitlaten over groepen mensen wegens hun ras;

3. zich in het openbaar bij geschrift opzettelijk beledigend uitlaten over groepen mensen wegens hun ras en/of godsdienst;

4. zich in het openbaar bij geschrift opzettelijk beledigend uitlaten over groepen mensen wegens hun ras en/of godsdienst.

Strafbaarheid van de verdachte

Er is geen omstandigheid aannemelijk geworden die de strafbaarheid van de verdachte uitsluit, zodat de verdachte strafbaar is.

Oplegging van straf

De politierechter in de rechtbank Amsterdam heeft de verdachte van het tenlastegelegde vrijgesproken.

Tegen voormeld vonnis is door het openbaar ministerie hoger beroep ingesteld.

De advocaat-generaal heeft gevorderd dat de verdachte voor het hem tenlastegelegde zal worden veroordeeld tot een geldboete van € 900,- waarvan € 450,- voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaren, bij gebreke van betaling of verhaal te vervangen door de duur van achttien respectievelijk negen dagen hechtenis.

Het hof heeft in hoger beroep de op te leggen straf bepaald op grond van de ernst van de feiten en de omstandigheden waaronder deze zijn begaan en gelet op de persoon van de verdachte.

Het hof heeft daarbij in het bijzonder het volgende in beschouwing genomen.

De verdachte heeft zich op een openbaar internetforum meermalen beledigend uitgelaten over groepen mensen. Door het opzettelijk beledigen van homoseksuelen, negroïde personen, allochtone vrouwen en Joden heeft de verdachte de waardigheid van deze groepen miskend. De verdachte heeft daarmee geen bijdrage geleverd aan het maatschappelijk debat en heeft dat ook niet beoogd. Hij wilde (slechts) aanzien verwerven bij gelijkgestemde lezers van de internet-site door het gebruik van extreme formuleringen, die door hem zelf spannend, fantasievol en ludiek werden genoemd. In een democratische rechtsorde is de vrijheid van meningsuiting een groot goed, maar deze dient niet nodeloos ten koste van anderen te worden misbruikt, hetgeen de verdachte wel heeft gedaan.

Het hof houdt rekening met het feit dat de tenlastegelegde feiten zijn gepleegd in 2005 en 2006. Voorts dient de op te leggen straf proportioneel te zijn in het licht van de daaraan inherente beperking van het recht op de vrijheid van meningsuiting. Het hof is van oordeel dat de op te leggen straf daaraan voldoet.

Het hof laat bovendien meewegen dat verdachte niet eerder met justitie in aanraking is gekomen en een bescheiden inkomen heeft. Het hof zal daarom een geldboete opleggen van nader aan te geven hoogte, geheel voorwaardelijk met een bijbehorende proeftijd.

De gewraakte teksten zijn op internet geplaatst met behulp van de inbeslaggenomen computer en toebehoren, waarop deze teksten deels ook waren opgeslagen. Verbeurdverklaring van die computer en toebehoren is dan ook passend en geboden.

Toepasselijke wettelijke voorschriften

De op te leggen straf is gegrond op de artikelen 14a, 14b, 14c, 23, 24, 24c, 33, 33a, 57 en 137c van het Wetboek van Strafrecht.

Deze wettelijke voorschriften worden toegepast zoals geldend ten tijde van het bewezenverklarde.

Beslissing

Het hof:

- Vernietigt het vonnis waarvan beroep en doet opnieuw recht.
- Verklaart wettig en overtuigend bewezen dat de verdachte het tenlastegelegde heeft begaan zoals hierboven in de rubriek bewezenverklarde omschreven.
- Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen de verdachte meer of anders is ten laste gelegd en spreekt hem daarvan vrij.

- Verklaart dat het bewezenverklarde de hierboven vermelde strafbare feiten oplevert.
- Verklaart het bewezenverklarde strafbaar en ook de verdachte daarvoor strafbaar.

Het hierna als zodanig te melden inbeslaggenomen voorwerpen, dat aan verdachte toebehoort, dient te worden verbeurdverklaard en is daarvoor vatbaar aangezien het bewezengeachte met behulp van die voorwerpen is begaan of voorbereid.

Veroordeelt de verdachte tot een geldboete van EUR 900,00 (negenhonderd euro), bij gebreke van betaling en verhaal te vervangen door hechtenis voor de duur van 18 (achttien) dagen.

Bepaalt dat de geldboete niet ten uitvoer zal worden gelegd, tenzij de rechter later anders mocht gelasten omdat de veroordeelde zich vóór het einde van de proeftijd aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt.

Stelt daarbij de proeftijd vast op 2 (twee) jaren.

Verklaart verbeurd de inbeslaggenomen en nog niet teruggegeven voorwerpen, te weten:

- 1.00 STK Computer Kl: wit Apple IMAC QT2082MELF4;
- 1.00 STK Harddisk Kl: zilver LaCie 777301221397 (2884452);
- 1.00 STK Harddisk Kl: zilver LaCie 452710416 (28884454);
- 2.00 STK niet te definiëren goed Kl: zwart LaCie voeding (2884461).

Dit arrest is gewezen door de vierde meervoudige strafkamer van het gerechtshof te Amsterdam, waarin zitting hadden mr. A.M. van Woensel, mr. M. Gonggrijp-van Mourik en mr. M. Jurgens, in tegenwoordigheid van mr. A. Sahin, griffier, en is uitgesproken op de openbare terechtzitting van dit gerechtshof van 23 november 2009.

Noot

A.J. Nieuwenhuis

Het hof vernietigt het vonnis van de rechtbank van 2 juni 2008 (*Mediaforum* 2008-7/8, nr. 25), die de verdachte had ontslagen van alle rechtsvervolgning; het hof veroordeelt de verdachte wegens het zich in het openbaar opzettelijk beledigend uitlaten over een groep mensen wegens hun homoseksuele gerichtheid, ras en godsdienst tot een voorwaardelijke boete van € 900,-.

De uitlatingen zijn volgens het hof op zichzelf beledigend. De context kan in dit geval aan de uitlatingen niet het beledigend karakter ontnemen, alleen al omdat de verdachte niet beoogde een bijdrage te leveren aan het maatschappelijk debat, aldus het hof. Nu is het mijns inziens heel goed mogelijk dat een publicist alleen de bedoeling heeft om leuk te zijn, stoer te doen of een politicus een loer te draaien en hij of zij toch een bijdrage levert aan het maatschappelijk debat. Men denke aan de tegeltjeswijsheid: *'private vice, public virtue'*. Kan de context in zo'n geval nu wel of niet het beledigend karakter aan een uitlating ontnemen?

De overwegingen van de Hoge Raad in enkele bekende context-arresten wijzen hier niet alle in één en dezelfde richting. In sommige gevallen was het criterium of de uitlatingen 'voor de verdachte van betekenis in het maatschappelijk debat' zijn (HR 9 januari 2001, NJ 2001, 203 en HR 14 januari 2003, NJ 2003, 261). In andere gevallen was het criterium meer objectief van aard: 'in het publiek debat' (HR 15 april 2003, NJ 2003, 334) dan wel 'in het kader van het publiek debat' (HR 9 januari 2001, NJ 2001, 204). Het is overigens niet uitgesloten dat de meer subjectieve bewoordingen gekozen werden om een link te leggen tussen de uiteenzetting van de geloofsovertuiging en het maatschappelijk debat. Mocht het onderscheid een verdere betekenis hebben en mocht zowel de voorwaarde gelden dat uitlatingen deel uitmaken van het publiek debat als de voorwaarde dat de publicist dat ook beoogde, dan wordt de toepassing van art. 137c Sr er niet eenvoudiger op.

De rechtbank had overigens als bijkomend argument om de uitlatingen niet als bijdragen aan het maatschappelijk debat te kenmerken overwogen dat op de betreffende site geen debat wordt gevoerd. Daar-

mee wordt de lat mijn inziens te hoog gelegd. Een eenzijdig pamflet tegen de zeehondenjacht, een site waar iedereen zijn (emotionele) bezwaren tegen de verhoging van de AOW-leeftijd kan plaatsen, het lijken mij evenzoveel bijdragen aan het maatschappelijk debat.

Nu heeft deze kritiek hier maar een beperkt belang, omdat de context alleen het beledigend karakter aan een uitlating kan doen ontvallen indien de uitlating niet 'onnodig grievend' is. Deze term munt niet uit in precisie, maar men mag aannemen dat de uitlatingen in casu 'onnodig grievend' waren ('kruipende dieren, schorem, ratten, ontuig').

Het hof acht ook het opzet op openbaarheid bewezen, nu de verdachte de uitlatingen 'welbewust op een algemeen toegankelijke internet-site heeft geplaatst en daarmee heeft gekozen voor een medium met een groot potentieel publieksbereik' (onder verwijzing naar Hof Amsterdam 20 juni 2008, L/JN BD 7024). De rechtbank, daarentegen, had overwogen dat de site niet heel makkelijk te vinden was zodat ook de kans dat iemand ongevraagd met de uitlatingen geconfronteerd zou worden klein was. Daarom was de rechtbank er niet van overtuigd 'dat de verdachte het opzet had de uitlatingen in volledige openbaarheid te doen'. Gezien de 'beperkte openbaarheid' van de uitlatingen zou een veroordeling volgens de rechtbank niet noodzakelijk in een democratische samenleving zijn, zoals art. 10 lid 2 EVRM vereist. De bezoekers van de site waren immers vrijwel allemaal min of meer gelijkgestemde zielen die de uitlatingen niet als kwetsend ervoeren, aldus de rechtbank.

Van oudsher heeft de term 'in het openbaar' in uitingsdelicten de betekenis dat 'het publiek' er kennis van kan nemen. Of veel mensen er daadwerkelijk kennis van nemen, is niet direct relevant. Bovendien wordt met 'publiek' niet per se bedoeld dat iedereen er kennis van moet kunnen nemen. Een uitlating is 'in het openbaar' gedaan indien de mogelijke ontvangers niet een bepaalde en beperkte groep vormen (vgl. hier ook 'een bredere kring van betrekkelijk willekeurige derden, HR 8 juli 2008, L/JN BC 9186, t.a.v. de term 'ruchtbaarheid' in art. 261 Sr). Dat is pas anders indien het bijvoorbeeld gaat om het door een bestuurslid van een vereniging toezenden van een nota aan de andere leden van het bestuur (Hof Amsterdam 13 september 1984, NJ 1985, 409).

Een uitlating wordt óf in het openbaar gedaan óf niet, er is niet meer en minder openbaarheid. De door het hof gebruikte term *potentieel* publieksbereik maakt bovendien duidelijk dat een nauwelijks bezochte site door een daarop geplaatste uitlating plots zeer veel hits zou kunnen krijgen. Feitelijk is er uiteraard wel een verschil in de mate van openbaarheid. Een beledigende uitlating in het NPS-journaal heeft een groter bereik dan een belediging in een brochure die alleen te koop is in een derdehands boekhandel in een achterafstraatje. Desondanks kan de verkoop van die brochure wel degelijk onder de delictomschrijving van art. 137c Sr vallen (HR 27 oktober 1987, NJ 1988, 538).

Uit het gegeven voorbeeld blijkt dat het onderscheid dat de rechtbank had gemaakt tussen 'volledige openbaarheid' en 'beperkte openbaarheid' niet toepasbaar is op de virtuele wereld. Het simpeler onderscheid tussen wél of niet 'in het openbaar' zal overigens in de virtuele wereld ook niet steeds makkelijk gemaakt kunnen worden: wanneer kan 'het publiek' van een uitlating kennis nemen? Dat is bijvoorbeeld het geval indien een niet heel beperkte 'virtuele vriendengroep' bepaalde ontboezemingen kan lezen (Hof Leeuwarden 3 november 2009, L/JN BK1897).

Het hof neemt het door de rechtbank gemaakte onderscheid tussen 'volledige' en 'beperkte openbaarheid' niet over, maar houdt vast aan de van oudsher bestaande leer; er is door het plaatsen van de uitlatingen op de site voldaan aan de delictomschrijving. Daardoor blijft de vraag, waarom de veroordeling ook in concreto als noodzakelijk in een democratische samenleving is te beschouwen, enigszins in de lucht hangen. Ik zie twee mogelijke antwoorden. De eerste is dat de uitlatingen zodanig van aard zijn dat ook het potentiële bereik al voldoende grond voor sanctionering is. De tweede is dat het belang om sites tegen te gaan, waarop vooral gelijkgestemden hun opvattingen over de minderwaardigheid van bepaalde groepen bij voortdurende bevestigd zien en die de opvattingen van meelopers kunnen versterken, wel degelijk voldoende gewicht heeft om strafrechtelijk ingrijpen te rechtvaardigen. Anders dan bijvoorbeeld art. 240 Sr ('openlijk tentoonstellen van aanstootgevend materiaal') is art. 137c Sr niet alleen gericht tegen ongewilde confrontatie met bepaalde uitlatingen.